

## PAPER DETAILS

TITLE: YER ADLARI(TOPONİMİ) AÇISINDAN "TARAMA SÖZLÜĞÜ"

AUTHORS: Mustafa SENEL,Aysun Gündüz ÖNAL

PAGES: 152-163

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/394030>

**YER ADLARI (TOPONİMİ) AÇISINDAN  
“TARAMA SÖZLÜĞÜ”**

**“TARAMA SÖZLÜĞÜ” IN TERMS  
OF TOPONOMY**

**"СЛОВАРЬ СПРАВОЧНИК" С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ  
ТОПОНИМИИ**

**Mustafa ŞENEL\***  
**Aysun Gündüz ÖNAL\*\***

**ÖZ**

Günümüzdeki yer adlarına anlam ve köken açısından bakılacak bir başka eser de Tarama Sözlüğü'dür. Divanu Lugait't-Turk ve Derleme Sözlüğü'nün yanı sıra Tarama Sözlüğü de yer adlarına kaynaklık teşkil etmektedir. 1935 yılında ilk etapta 135 kitap taranarak başlanan TDK'nın ilk eserlerinden olan “Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü” ilerleyen dönemlerde taranan pek çok eserin eklenmesiyle Tarama Sözlüğü adıyla yayımlanmıştır. Eski eserlerden taranan kelimelerin arasında şüphesiz yer adları da vardır. Bu açıdan Tarama Sözlüğü, Köylerimiz-1933 kitabı ile karşılaştırılarak yer adı(toponimi) olan kelimeler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Köylerimiz-1933 kitabında yer almayan ama yer adı olabilecek kelimeler de Tarama Sözlüğünden tespit edilerek listelenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Yer Adı, Dağ Adı, Su Adı, Tarama Sözlüğü, Köylerimiz-1933

**ABSTRACT**

Today, an additional source to look up toponymies in terms of semantics and etymology is “Tarama Sözlüğü”. Besides Divanu Lugait't-Turk and Derleme Sözlüğü, Tarama Sözlüğü is also a source for toponymies. On 1935, “Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü”, one of the first pieces of TDK, was started by scanning of 135 books in the first place, later by addition of many pieces, it was published as “Tarama Sözlüğü”. Certainly, toponymies are among the words which are scanned from old pieces. In this respect, “Tarama Sözlüğü” is compared with “Köylerimiz-

---

\* Doç.Dr., Öğretim Üyesi, Kafkas Ünv. Fen-Edb.Fak. Türk Dili ve Edb. Böl., KARS, mustafasene1@hotmail.com

\*\* Okt., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İşletme Fakültesi, Türk Dili Okt., aysun.onal@alanya.edu.tr  
10.17498/kdeniz.357193

1933” and toponymies are identified. On the other hand, words which may be candidates for toponymies but do not appear in “Köylerimiz-1933” are determined from “Tarama Sözlüğü” and are listed.

**Key Words :** Toponymy, Oronymy, Hydronymy, *Tarama Sözlüğü*, *Our Villages-1933*

## АННОТАЦИЯ

К одним из основных источников, в дополнение к Диван люгат ат-турк и словарю компиляций, к которому необходимо обратиться с точки зрения значения и происхождения сегодняшних топонимов относится и “Словарь Справочник”. Одним из первых произведений Турецкого Лингвистического Общества был “Сборник словарей” изданный в 1935 году, где на первом этапе в состав сборника вошло 135 книг. В дальнейшем “Сборник” был переименован в “Словарь Справочник” с добавлением других произведений. Несомненно, что эти древние произведения в своем словарном составе содержат названия топонимов. В исследовании были проведен сравнительный анализ “Словаря Справочника” и “Наша деревня”-1933, где были обнаружены и выписаны слова топонимы.

**Ключевые слова:** Топоним, ороним, гидроним, Словарь Справочник, Наша деревня-1933

Ad ve adlandırmanın tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar kendilerini ve çevrelerini diğerlerinden farklı kılmak için adlandırma yolunu seçmişler, neden ve ne zaman verildiğini tahmin edemedikleri bu adları hep sorgulamışlardır. Çoğu zaman da bu adların verilmesini benzetme ve halk etimolojisi yoluyla açıklamaya çalışmışlardır. Adbilimin iki büyük kolundan biri olan yer adbilimi de bu ilgiden nasibini fazlasıyla almıştır. Adbilim çalışmalarının büyük bölümünü yer adbilimi oluşturmaktadır.

Yaşadığımız coğrafyayı en iyi şekilde tanımlayabilmek, yerleştiğimiz mekânlara kendimizden özellikler katabilmek için başvurduğumuz yöntem oralara bizi simgeleyen adlar vermektir. “*İnsanların tabiatı betimleyerek tabiatla ilgili işlerinde birbirleriyle olan iletişimlerini geliştirme ve böylece hayatlarını kolaylaştırma ihtiyacından doğan her biri kısa adres niteliğindeki yer adları, çok eski çağlarda biçimlenmiş ad verme geleneğiyle bir milletin başta dili olmak üzere tarihi, kültürü, vb. konularda son derece eski ve bir o kadar da özgün söz varlığını bünyesinde taşımaktadır* (Şahin, 2011: 1807-1830).”

Toponimi, coğrafi adların kaynağını ele alan, inceleyen bilimdir.(Budagov, 1988:182-201) Dil bilgisinin bu yeni kolu, yer adlarını yapı, anlam ve köken bakımlarından açıklamaya çalışır.(Eren,1965: 155) Çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda toponimi genel itibariyle dil bilimin alanı içinde değerlendirilmişse de

son dönemlerde tarih, sosyoloji, arkeoloji gibi bilim dallarıyla da ilişkisi göz önünde bulundurulmaktadır.

Yer adları, bir milletin iskân tarihi için yaşayan en önemli belgelerden birisidir(Gülensoy,1995). Jeopolitik öneminden dolayı Anadolu, tarih boyunca pek çok milletin ilgisini çekmiş ve bu nedenle de bölgeye hâkim olmak isteyen milletler arasında savaşlar eksik olmamıştır. Pek çok kez el değiştiren Anadolu Coğrafyası'nın tarihî adları bu nedenle sürekli şekil değiştirmiştir. Orta Asya'dan kitleler halinde çıkan Türk boyları da yerleştikleri Anadolu Coğrafyası'nda karşılaştıkları her mekâna değişik adlar vererek bu coğrafyayı kendilerine vatan olarak belirlemişlerdir. Bazen eski bir adı kendi ağız özelliklerine göre şekillendirmişler bazen de kendi boylarının, obalarının, soylarının adlarını bu yerlerde yaşatmak istemişlerdir. Bunu yapamadıkları durumlarda çevrenin fizikî özelliklerine bakarak ad vermeyi tercih etmişlerdir. Bazı isimlerin nasıl ve niçin verildiği bugün için net olarak belirlenemese de toplulukların bir yere ait olma isteğinin bu adlandırmalarda etkili olduğu tahmin edilmektedir.

Dil bir aynadır; milletin dilinde ve kültüründe olan değişiklikler o aynaya yansır. Yer adlarının değiştirilmesiyle dilin tarihi gelişiminde de bazı değişiklikler olmaktadır. *“Aslında yer adları değiştirilmeden muhafaza edilmelidir. Çünkü tüm yer adlarının bir hikâyesi vardır ve bu hikâyeye, değiştirilen yer adı ile tarih olmaktadır. Zaten o bölgeye yerleşen topluluk, coğrafyayı yeniden adlandırarak oraya yeni bir kimlik kazandırmıştır (Şenel, 2013:43).”*

İnsan ve doğa, tarihî yer adlarına kaynaklık etmektedir. Hükümdarların, devlet büyüklerinin, komutanların, kahramanların isimleri, olaylar ve efsaneler yer adı olarak karşımıza çıkmaktadır (Karaçetin, 1984:219). Doğan Aksan, Anadolu'daki köy adlarından yola çıkılarak yaptığı araştırmasında Türklerin ad verirken önce çevreden daha sonra ise bireyden yararlandığını ortaya koymuştur (Aksan 1974:190). Bütün bunları arşivlerden tespit etmek ve gün yüzüne çıkarmak Türk kültür tarihinin yazılmasında etkin bir rol oynayacaktır.

Yer adlarının tarihsel gelişiminin tespiti noktasında Dîvânü Lugâti't-Türk önemli kaynaklar arasında yer alır. Kâşgarlı, divanında Türk boylarının aslında yirmi tane olduğunu ve bu boylarının sayılamayacak kadar çok oymağı bulunduğunu için bu oymakları kayıt altına alamadığını anlatır. Bu boy ve oymakların yerleştiği yerleri bize göstererek bir nevi toponomi denemesi yapmış ve bize şu açıklamayı bırakmıştır: *“Yazdığım dağlar, çöller, dereler, sular, göller İslâm Türklerinin ellerinde bulunanlardır. Çünkü dillerinde dolaşan bunlardır. Bunları tanımış oldukları için yazdım; tanınmamış olanların birçoklarını bıraktım. Müslüman olmıyan Türk illerinden birtakımını dahi yazmadım; gerisini yazmadım; çünkü onları yazmakta bir fayda yoktu. Türk diline sonradan girmiş olan kelimeleri yazmadım; erkek ve kadın adları da yazılmadı. Bunlardan ancak doğru bilinmesi için- çok kullanılan, herkes tarafından tanılan adlar yazıldı” (Atalay 2013:27-28).* Kâşgarlı'nın fazla oldukları gerekçesiyle kayıtlara geçirmediği bu oymakların adları Cevdet Türkay (İlk baskı 1979), Yusuf Halaçoğlu (2011) gibi tarihçiler tarafından uzun araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir. Böylelikle boyların alt kimliği

varsayılan oymakların yerleşme yerleri ve yerleştikleri yerlere verdikleri isimlerin niçin verildiği kanıtlanabilmektedir.

İçişleri Bakanlığı tarafından basılan Köylerimiz kitapları, Meskûn Yerler Kılavuzları yer adı araştırmaları için oldukça önemlidir. Çünkü yer adının niçin verildiğini sadece ismine bakarak tespit etmek çok anlam ifade etmeyecektir. Özellikle Köylerimiz-1933 kitabında yer isimleri henüz sistemli olarak değiştirilmemiş olduğu için Türk yer adlarını belirlemek daha kolay olmuştur. Divanü Lûgati't Türk'te yer alan yer adları ile Köylerimiz-1933 kitabının yer adları açısından karşılaştırılması sonucunda 1933 yılında Anadolu'da birçok yer adının Kâşgarlı Mahmud'un kitabındaki yer adlarıyla paralellik gösterdiği belirlenmiş ve Anadolu'daki Türk izleri kanıtlanmıştır (Gündüz Önal-Şenel, 2016).

Derleme Sözlüğü de yer adlarının anlamını ve özelliklerini belirlemek açısından eşsiz bir kaynaktır. Halk ağzından derlenen kelimeler, bugün anlamı bilinmeyen veya çıkarılamayan pek çok yer adının çözülmesinde temel kaynak olarak kullanılabilmektedir (Şenel, 2009).

Bugün karşılaştığımız yer adlarını incelediğimizde anlamını bilmediğimiz kelimelerin genellikle Eski Türkçe ve Orta Türkçe'den gelen kelimeler olduğunu tespit ediyoruz. Bu kelimelerin anlamını belirlemek için başvurduğumuz temel kaynaklardan bir diğeri de bugünkü bilinen adıyla Tarama Sözlüğü'dür. Cumhuriyet'in ilân edilmesinden sonra kurulan o dönemki adıyla Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin ilk yaptığı çalışmalardan olan Tarama Sözlüğü'nün ilk adı "Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü"dür. Sözlük hazırlık çalışmalarına 1935 yılında başlanmış ilk etapta 135 kitap taranarak 1943-1957 yılları arasında Ömer Asım Aksoy ve Dehri Dilçin önderliğinde dört ciltlik bir sözlük ortaya konmuştur. Daha sonraki çalışmalarla bu dört cildin söz varlığı bir araya getirilmiş ve bu çalışmaya 67 kitabın verimleri de katılarak 1963-1972 yılları arasında altı cilt olarak "Tarama Sözlüğü" düzenlenmiştir. 1974-1977 yılları arasında da Ekler ve Dizin ciltleri yayımlanmıştır (TS, VII).

Çalışmamızda kullanılan temel kaynak Tarama Sözlüğü'dür. Tarama Sözlüğü'nde tespit edilebilen ve hatta yer adı olabileceği düşünülen bazı kelimeler Köylerimiz-1933 kitabıyla karşılaştırılmıştır. İlk listede Tarama Sözlüğü'nde ve Köylerimiz-1933 kitabında ortak olan yer adları listelenmiştir. Bu listede Tarama Sözlüğü'nde geçen yer adları anlamı içeren kelimelerin karşılıkları, Köylerimiz-1933 kitabında bulunmuştur. İkinci listede ise Tarama Sözlüğü'nde yer almasına rağmen Köylerimiz-1933 kitabında rastlayamadığımız; fakat yer adı olduğunu/olabileceğini düşündüğümüz kelimeler listelenmiştir. Her iki listede de yer adı, su adı ve yer/mevki adı olan veya olabileceği düşünülen kelimeler ayrı ayrı kayda geçirilmiştir.

## 1.Liste

|     | TARAMA SÖZLÜĞÜ                                                                                                       | KÖYLERİMİZ-1933                                                                 |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Dağ | <b>Doruk,doru,toru,tora,toruk:Tepe, zirve.(TS.C.II,s.1220)</b>                                                       | <b>Doruk:Araç-Ks.,Ceyhan-Ada.(K.222)</b>                                        |
|     | Höbek:Öbek, tepe.(TS.C.III,s.1928)                                                                                   | Höbek:Kangal-Sv.,Ky.(K.352)                                                     |
|     | Kaykı:Dik olmayan, meyilli, sarkık.(TS.C.IV,s.2385)                                                                  | Kaykılı:Söke-Ay.,Uşak-Kü.(K.441)                                                |
|     | Ağız:Sınır, uç, hudut.(TS.C.I,s.43)                                                                                  | Ağız Buğazı:Ereğli-Kn. Ağızgir:Zara-Sv. Ağızlar:Or. Ağızsuyu:Osmancık-Çr.(K.16) |
| Su  | <b>Avgun:Yer altındaki su yolu.(TS.C.I,s.?)</b>                                                                      | <b>Avgan:Uşak-Kü.(K.66)</b>                                                     |
|     | Çağ:Çağlayan.(TS.C.II,s.786)                                                                                         | Çağa:Ank.,Gerede-Bo.(K.147)                                                     |
|     | Çağlan, çağlak:Şelale, çağlayan,şarıl şarıl akan su.(TS.C.II,s.791)                                                  | Çağlan:Dikili-İz.(K.147)                                                        |
|     | Çağlayan:Çağlayarak akan su.(TS.C.II,s.790)                                                                          | Çağlayan:Akdoğan-İz.,Yıldızeli-Sv.(K.147)                                       |
|     | Çörmük:Kaplıca.(TS.C.II,s.956)                                                                                       | Çörmü:Sv.(K.182)                                                                |
|     | Eşme:Azıcık eşilmekle su çıkan kuyu.(TS.C.III,s.15?)                                                                 | Eşme:Sungurlu-Çr.(K.248)                                                        |
|     | Ilıca, ılıcaksu, ılısu:Sıcak su kaynağı,kaplıca,hamam.(TS.C.III,s.1942), lice, lıca:Ilıca, kaplıca. (TS.C.IV,s.2788) | Ilıcak:Akçadağ-Ml. Ilıca Su:Orhaneli-Brs. Ilısu:Ama.bkz.(K.377-378)             |
|     | Kösten:Ilıca.(TS.C.IV,s.2702)                                                                                        | Kösten:Kızılcahamam-Ank.(K.495)                                                 |
|     | Şor:Tuzlu su.(TS.C.V,s.3680)                                                                                         | Şor:Başkale-Vn.,Erciş-Vn.(K.701)                                                |
|     | Akarca su:Akan su.(TS.C.I,s.68)                                                                                      | Akarca:Avanus-Krş.,Mersin-İç.,Kc.,Uş.,Kü.,Brs.,Ed.,Ank.,Af.(K.21-22)            |

|                     |                                                                 |                                                                         |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| <b>Yer ve mevki</b> | <b>Alan:Açık,düz yer, meydan.(TS.C.I,s.86)</b>                  | <b>Alan:Vezirköprü-Sm.,Ünye-Or.,Mş.,To.,Kn.,Ank.,İz.,Ba.,Krş.(K.34)</b> |
|                     | Anız,anuz:Biçilen ekinin tarlada kalan dip kısmı.(TS.C.I,s.159) | Anuza:Çkr.(K.44)                                                        |
|                     | Ara:Mahal, mekan, yer.(TS.C.I,s.180)                            | Ara:Şiran-Gm.(K.44)                                                     |
|                     | Aralık:Yer, mahal.(TS.C.I,s.189)                                | Aralık:Görel-Gr.,Adapazarı-Kc.,Brs.,Serik-Ant.(K.45)                    |
|                     | Aşut:Aşılacak yer, bel, geçit.(TS.C.I,s.267)                    | Aşut:Kelkit-Gm.,Refahiye-Ezc.(K.64)                                     |
|                     | Avadanlık:Bayındır yer.(TS.C.I,s.280)                           | Avadan:Tarsus-İç.,Es.(K.65)                                             |
|                     | Avlak:Av yeri, avlanacak yer.(TS.C.I,s.284)                     | Avlağa:Develi-Ky. Avlağı:Çr.,Kü.,Palu-El.(K.66)                         |
|                     | Ayak:Toplanmış olan suyun alttan geçtiği yer.(TS.C.I,s.297)     | Ayakgedikler:Arpaçay-Kr. Ayakkıf:Karaisalı-Ada. Ayaklı:Ba.(K.67-68)     |
|                     | Bak:Bağ.(TS.C.I,s.381)                                          | Bağ:Akçadağ-Ml.,Gevaş-Vn.(K.77)                                         |
|                     | Balçuk:Balçık, bataklık.(TS.C.I,s.3389)                         | Balçık:Gebze-Kc.,Suşehri-Sv.(K.83)                                      |
|                     | Belen, bilen:Dağlık, sarp yer, dağ beli.(TS.C.I,s.488)          | Belen:Ereğli-Zn.,Tarsus-İç.,Kandıra-Kc.bkz.(K.99)                       |
|                     | Bitek:Bitki biten yer.(TS.C.I,s.615)                            | Bitik:Ank.(K.110)                                                       |
|                     | Bor, por:Sürülmemiş, otsuz, pek toprak.(TS.C.I,s.638)           | Bor:MazkirtEl.,Genç-Mş.(K.113)                                          |
|                     | Boz:Sürülmemiş toprak.(TS.C.I,s.657)                            | Boz:Menemen-İz.,Siverek-Ur.(K.116)                                      |
|                     | Büget, büğdek, böğet:Su bendi, çukur yer.(TS.C.I,s.736)         | Büget:Artova-To.,Çr.(K.124)                                             |

|  |                                                                 |                                                               |
|--|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
|  | Bük:Sık çalılık, fundalık.(TS.C.I,s.738)                        | <i>Bük:Ks.,M.K.Paşa-Brs.,Devrek-Zn.,Taşköprü-Ks.(K.124)</i>   |
|  | Cılkı, cılgı:Çığır, patika, dağ yolu.(TS.C.II,s.769)            | <i>Cılkıdır:Erbaa-To.(K.142)</i>                              |
|  | Çene:Uç, taraf.(TS.C.II,s.855)                                  | <i>Çene:Hayrabolu-Tk.(K.167)</i>                              |
|  | Çevlik,çevlek,çevlük:Çevre, etraf, civar.(TS.C.II,s.874)        | <i>Çevlik:Dy.,Dinar-Af.(K.171)</i>                            |
|  | Çökelek:Tortu, çöküntü.(TS.C.II,s.945)                          | <i>Çökelek:Salihli-Mn.(K.181)</i>                             |
|  | Dapa, depe:Taraf, yön.(TS.C.II,s.1009)                          | <i>Depe:Or.(K.205)</i>                                        |
|  | Değre, deyre:Civar, etraf, çevre.(TS.C.II,s.1050)               | <i>Deyreban:Şirvan-Sr.(K.213)</i>                             |
|  | Dolay,dolayı,tolayı,dolayı,tolayı:Çevre, etraf.(TS.C.II,s.1203) | <i>Dolay:Ayrancık-Sn.(K.221)</i>                              |
|  | Döllek:Koyunların kuzuladıkları yer.(TS.C.II,s.1236)            | <i>Döllek:Gm.,Hasanka le-Ezm.,Mutki-Mş.(K.222)</i>            |
|  | Döşek:Tohum ve fidan ekilen yer.(TS.C.II,s.1242)                | <i>Döşek:Or.(K.223)</i>                                       |
|  | Ekinlik:1.Ekilmiş yer. 2.Mezraa, çiftlik.(TS.C.III,s.1410)      | <i>Ekinlik:Erdek-Ba.,Susıgırlık-Ba.(K.240)</i>                |
|  | Gölet:Akar çayda suyun biriktiği çukur yer.(TS.C.III,s.1739)    | <i>Gölet Deresi:Boyabat-Sn.(K.285)</i>                        |
|  | Göz:Uç, taraf.(TS.C.III,s.1807)                                 | <i>Göz:Mazkirt-El.(K.289)</i>                                 |
|  | Güney:Güneşi hiç eksik olmayan yer.(TS.C.III,s.1869)            | <i>Güney:Vakfikebir-Tr.,ılgız-Çkr.,Alaiye-Ant.(K.295-296)</i> |
|  | İsik yer:Çukur yer.(TS.C.III,s.2101)                            | <i>İsik:Siverek-Ur.,Harran-Ur.(K.371)</i>                     |
|  | Kak, kaklık:Kırlarda içine su biriken çukur.(TS.C.IV,s.2164)    | <i>Kaklık:Çal-Dz.(K.387)</i>                                  |
|  | Kandak:Hendek.(TS.C.IV,s.2215)                                  | <i>Kandak:Milas-Mğ.(K.394)</i>                                |
|  | Kara yer, yir:Toprak, zemin yer.(TS.C.IV,s.2285)                | <i>Karayer:Bafra-Sm.(K.426)</i>                               |



|  |                                                                            |                                                           |
|--|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|
|  | Kara yurt:Ağaçsız, bahçesiz yer,bozkır.(TS.C.IV,s.22?)                     | <i>Karayurt:Pınarbaşı-Ky.(K.427)</i>                      |
|  | Kısık:Dar yer.(TS.C.IV,s.2518)                                             | <i>Kısık:Eşme-Mn.,Zara-Sv.(K.466)</i>                     |
|  | Kışlık, kışlağ:Kışın barınan yer.(TS.C.IV,s.2521)                          | <i>Kışlak:Art.,Karaisalı-Ada.,Demirci-Mn.(K.467)</i>      |
|  | Koyak, koyah:Vadi, dere.(TS.C.IV,s.2682)                                   | <i>Koyak:Aksaray-Nğ.(K.485)</i>                           |
|  | Kuz:Güneş görmeyen serin yer.(TS.C.IV,s.2763)                              | <i>Kuz:İskilip-Çr.,Ünye-Or.,Zara-Sv.bkz.(K.510)</i>       |
|  | Meşe:Orman.(TS.C.IV,s.2806)                                                | <i>Meşe:Art.(K.553)</i>                                   |
|  | Obruk:Çukur, oyuk.(TS.C.V,s.2906)                                          | <i>Obruk:Mucur-Krş.,Ks.,Araç.,Ama.(K.589)</i>             |
|  | Obuz:Derenin sıkışık, daracık yeri.(TS.C.V,s.2907)                         | <i>Obuz:El.(K.589)</i>                                    |
|  | Öz:Vadi.(TS.C.V,s.3159)                                                    | <i>Öz:Gülnar-İç.,Ayaş-Ank.(K.607)</i>                     |
|  | Sazak:Sazlık,bataklık.(TS.C.V,s.3360)                                      | <i>Sazak:Mihaliçik-Es.,Hadım-Kn.,Gedis-Kü.bkz.(K.654)</i> |
|  | Selindi,selinti,selindü:Sel suyunun bıraktığı çerçöp,çamur.(TS.C.V,s.3378) | <i>Selendi:Kula-Mn.,Akhisar-Mn.(K.656)</i>                |
|  | Şorak:Tuzlu, çorak.(TS.C.V,s.3680)                                         | <i>Şorak:Tercan-Ezm.,Kuruçay-Ezc.(K.701)</i>              |
|  | Yazı, yazı:Ova, sahra, ıssız kır.(TS.C.VI,s.4450)                          | <i>Yazı:Brd.,Refahiye-Ezc.,Elmalı-Ant.,bkz.(K.773)</i>    |

## 2.Liste

Tarama Sözlüğü'nde olan Köylerimiz- 1933 kitabında olmayan fakat yer, dağ, su veya mevki adı olabilecek kelimeler.

|                                                      |                                                                             |
|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| <b>Dağ adı<br/>olabilecek<br/>kelimeler</b>          | <b>dağ aşuru:Dağ arkasında, dağın öbür<br/>tarafında.(TS.C.II,s.965)</b>    |
|                                                      | depecük:Küçük tepe, tepecik.(TS.C.II,s.1087)                                |
|                                                      | sal:Dağ eteği, yamaç.(TS.C.V,s.3261)                                        |
|                                                      | sarpçak:Aşılması güç, sarp.(TS.C.V,s.3322)                                  |
|                                                      | ucurdum:Uçurum.(TS.C.VI,s.3887)                                             |
|                                                      | uçrum:Uçurum.(TS.C.VI,s.3897)                                               |
| <b>Su adı<br/>olabilecek<br/>kelimeler</b>           | yalın:Yalçın, sarp.(TS.C.VI,s.4238)                                         |
|                                                      | akağan:Çok akan.(TS.C.I,s.67)                                               |
|                                                      | başlı su:Kaynak halinde su.(TS.C.I,s.447)                                   |
|                                                      | bınar, bunar:Pınar, çeşme.(TS.C.I,s.539)                                    |
|                                                      | büğümek:Önüne engel ile tutarak suyu<br>yükseltmek.(TS.C.I,s.735)           |
|                                                      | çevrinti:Girdap, çukur.(TS.C.II,s.?)                                        |
|                                                      | kavza:Ilıca, kaplıca.(TS.C.IV,s.2365)                                       |
|                                                      | kör kuyu:Suyu olmayan veya suyu çekilen<br>kuyu.(TS.C.IV,s.2696)            |
|                                                      | ozmak:Ark, su cetveli, bir sudan ayrılan<br>kol.(TS.C.I,s.351)              |
|                                                      | sucuğaz:Az miktarda su.(TS.C.V,s.3567)                                      |
|                                                      | sulaklı:Sulak yeri bulunan, sulu.(TS.C.V,s.3572)                            |
|                                                      | suv:Su.(TS.C.V,s.3593)                                                      |
| <b>Yer ve mevki<br/>adı olabilecek<br/>kelimeler</b> | yanar:Ilıca, kaplıca.(TS.C.VI,s.4268)                                       |
|                                                      | <b>anbal, ambul:Toprağı sulamak için yapılan<br/>düz yer.(TS.C.I,s.126)</b> |
|                                                      | at oynağı:At oynatılan yer.(TS.C.I,s.279)                                   |
|                                                      | ayrıç:İki yolun ayrıldığı yer.(TS.C.I,s.330)                                |
|                                                      | batuluk:Bataklık.(TS.C.I,s.457)                                             |
|                                                      | bicük:Selin yırttığı yer, sel yolu.(TS.C.I,s.544)                           |
|                                                      | biterli:Bitki biten yer, bitkili yer.(TS.C.I,s.615)                         |
|                                                      | cıllıgu:Çalılık.(TS.C.II,s.769)                                             |
|                                                      | dolamba:Dolaşık yol.(TS.C.II,s.1201)                                        |
|                                                      | durası yer:Duracak yer.(TS.C.II,s.1259)                                     |
|                                                      | düz yer:Ova.(TS.C.II,s.1381)                                                |
|                                                      | eğrek:1.Su toplanan yer. 2. Gölge<br>yer.(TS.C.III,s.1401-1402)             |
|                                                      | engebe:Arızalı, meyilli yer.(TS.C.III,s.1472)                               |

|                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------|
| engin:Çukur, alçak yer.(TS.C.III,s.1472)                                |
| eşin:Çukur, hendek, mezar.(TS.C.III,s.1555)                             |
| fıskılık:Süprüntü dökülen yer,gübre dökülen yer.<br>(TS.C.III,s.1607)   |
| geçe:Taraf, yan.(TS.C.III,s.1614)                                       |
| gömülgen:Bataklık.(TS.C.III,s.1746)                                     |
| günçe:Güneşli yer.(TS.C.III,s.1866)                                     |
| ırmacuk:Küçük orman.(TS.C.III,s.1969)                                   |
| kerenlü:Killi ve çorak toprak.(TS.C.IV,s.2440)                          |
| kıran, kırağı, kırak:Kenar, kıyı, uç, sınır, etraf.<br>(TS.C.IV,s.2497) |
| kıy:Kıyı, kenar, yan.(TS.C.IV,s.2525)                                   |
| köv:Köy.(TS.C.IV,s.2706)                                                |
| kuru, kuru yer:Kara, toprak yer.(TS.C.IV,s.2742)                        |
| kuzey:Güneş görmeyen yer.(TS.C.IV,s.2763)                               |
| obrulmak:Çökmek, oyulmak, çukurlaşmak.<br>(TS.C.V,s.2906)               |
| ok atımı yer:Bir okun gidebileceği<br>yer.(TS.C.V,s.2942)               |
| orun, urun:Makam, mevki, menzil, yer.<br>(TS.C.V,s.3018)                |
| otlak:Mera, çayır.(TS.C.V,s.3029)                                       |
| sınurdaş,sınurtaş:Sınır sınırı, hem-hudut.<br>(TS.C.V,s.3455)           |
| sinle:Mezarlık.(TS.C.V,s.3481)                                          |
| su aşağı:Suyun aktığı yer.(TS.C.V,s.3562)                               |
| su ayağı:Su yolu, mecra.(TS.C.V,s.3562)                                 |
| suvak, suvağ:Su biriken çukur<br>yer.(TS.C.V,s.3593)                    |
| suvat, sıvat:Gölümsü yer, havuzumsu<br>yer.(TS.C.V,s.3598)              |
| ucra:Uç yer, تنها, sakın, kimsesiz<br>mahal.(TS.C.VI,s.3882)            |
| uğru yol, uğrun yol:Gizli yol, kestirme, kısa<br>yol.(TS.C.VI,s.3925)   |
| yaban yazı:Kır, ova, sahra.(TS.C.VI,s.4182)                             |
| yaban yer:Çöl, kır.(TS.C.VI,s.4183)                                     |
| yastım:Yüksekliği olmayan, yassı, yayvan,                               |

|                                                             |
|-------------------------------------------------------------|
| alçak.(TS.C.VI,s.4376)                                      |
| yaşlu:Nemli yer.(TS.C.VI,s.4384)                            |
| yatak:Barınak, in.(TS.C.VI,s.4388)                          |
| yaylım:Hayvan otlatılan yer,<br>mera.(TS.C.VI,s.4448)       |
| yazılacak:Yazın oturulacak yer, yazlık.<br>(TS.C.VI,s.4456) |
| yazıyer:Düz ova.(TS.C.VI,s.4456)                            |
| yazla:Yayla.(TS.C.VI,s.4456)                                |
| yelme yokuş:Dik yokuş.(TS.C.VI,s.4514)                      |
| yir:Yer, arz, zemin.(TS.C.VI,s.4606)                        |
| yön yöş:Etraf, çevre.(TS.C.VI,s.4693)                       |
| yöre:Etraf, çevre, civar.(TS.C.VI,s.4693)                   |

Tarama Sözlüğü'nde, madde başı olan söz, tanık içinde hangi anlamla kullanılmışsa sözlüğe de o anlamla geçirilmiştir. XIII. yüzyıldan beri kullanılan kelimeler anlamlarıyla beraber verilirken herhangi bir yer adında yaşayabildiğinin kanıtı olarak tarihe de tanıklık etmektedir. Böylece yer adlarının kaynakları arasına Tarama Sözlüğü de eklenmelidir. Yeni araştırmalar Tarama Sözlüğü de taranarak yapılmalıdır.

#### KAYNAKÇA

- AKSAN Doğan:(1974), “Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar”, **TDAY Belleten 1973-1974**, TDK Yay. Ankara, s.185-193
- ATALAY Besim:(2013), **Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi**, TDK Yay., C.I, II, III, C.IV., Ankara.
- BUDAGOV B.:(1988), “Coğrafi Toponimi”, **Türk Kültürü**, S.398, s. 355-370.
- EREN Hasan :(1966), “Yer Adlarımızın Dili”, **TDAY-B-1965**, TDK Yayınları, Ankara, s. 155-165.
- GÜLENSOY Tuncer: (1995), **Türkçe Yer Adları Kılavuzu**, TDK Yayınları, Ankara.
- GÜNDÜZ ÖNAL, A.-ŞENEL M.: (2016), “Yer Adları (Toponimi) Açısından Divanü Lûgati't-Türk”, **Karadeniz Dergisi**, S.32, s. 64-74.
- HALAÇOĞLU Yusuf : (2011), **Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)**, Togan Yayıncılık, İstanbul.

KARAÇETİN Habib:(1984), “Antik Çağ’da Anadolu’da Tarihi Yer Adları”, **Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, s.219-223

ŞAHİN İbrahim: (2011), “Yeradıbilimi Araştırmalarında Mikrotoponiminin Yeri, Önemi, ve Araştırma Yöntemi: Tırnak Köyü (İçel/Gülner) Örneği”, **Turkish Studies**, Volume 6/1 s. 1807-1830.

ŞENEL Mustafa: (2013), **Elazığ İli Yer Adları Üzerine Bir İnceleme**, Manas Yayıncılık, Elazığ.

ŞENEL Mustafa: (2009), “Yer Adları Açısından Derleme Sözlüğü”, **Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı**, TDK Yayınları, Ankara, 2009, s. 627-670.

**Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, C.I(1995), C.II,III,IV,V,VI,VI,VIII(1996), Ankara

TÜRKAY Cevdet: (2001), **Başbakanlık Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler**, İşaret Yayınları, İstanbul.

**Köylerimiz: (1933)**, Dahiliye Vekaleti, İstanbul.

**Yeni Tarama Sözlüğü: (1983)**, TDK Yayınları, Ankara.